

Na přání Jirky napíši několik poznámek o naší rodině, t.j. o rodině mé maminky a tatínka a také o prostředí ve kterém tyto rodiny žily. Mnoho toho sice nevím, protože se o těchto věcech doma předemnou nehovořilo a k mé ostudě jsem se ani v pozdějším věku o tyto věci nezajímala.

Tak tedy:

Podle toho ^{čt} se v ~~rodině~~ ^{rodině} maminky povídalo, rodina mého pradědečka přišla do okolí Vyškova počátkem devatenáctého století z Polska. Pradědeček František byl tkalcem, manželka Helena kořenářkou. Pokud vím, měli dvě dcery a syna. Starší dcera byla provdána za obuvníka Švídráka ve Vyškově, mladší sestra vstoupila do kláštera a přijala jméno Marie Clementina. Až do smrti žila v klášteře na jihu Maďarska. Z dětství si pamatuji, že jednou ročně posílala dopis stařečkovi a později i tetě a nám dětem krabici s cukrovím a svatými obrázky. Syn Abdon, můj stařeček, byl také tkadlec, po svadbě se Josefou Letošovou žili v Opatovicích. Tam se také v r. 1892 narodila dcera Marie, moje maminka. Později zakoupili domek v Dědicích - osada Pazderna. V domě bylo zejména místo pro tkalcovský stav, protože stařeček přes zimu tkal, utkané látky jednak dodával faktorům ve Vyškově a v létě chodil prodávat látky po horách kde je prodával místním lidem. Míněna je Drahanská vysočina.

Stařeček se stařenkou měli 8 dětí. Nejstarší byla moje mama, nejmladší dcera Františka, která se narodila v r. 1900. Měli pouze jednoho syna Abdona. Vyučil se knihařem ve Vyškově u Obzinů a v 19ti letech zemřel na tuberkulosu. Ostatní děti zemřely krátce po narození. Po roce 1900 zemřela také stařenka.

Rodina byla katolická a velmi zbožná. Do kostela se chodilo stále, při církevních oslavách jako Boží tělo, Velikonoce a pod. nosil stařeček na farářem nebese, byl předzpěvákem na poutích do Sloupu nebo Křtin. Velká zbožnost v rodině setrvala až do stařečkovy smrti v r. 1937.

Po smrti stařenky se podílela na pomoci v domácnosti máma přesto že chodila do měšťanské školy v klášteře ve Vyškově. Když se stařeček znovu oženil, vzal sebou do nové domácnosti i dceru Františku. Po vyjití ze školy nastoupila máma do práce v textilní továrně v Brně a zde pracovala až do provdání v r. 1920.

Stařečkovo nové manželství se nevydařilo, manželé se sice nerozvedli, žili však odděleně. Stařeček proto koupil na Pazderně další domek, ve kterém žil s dcerou Františkou, která v té době pracovala jako sukařka v továrně u Greplů ve Vyškově. Předtím teta Fanyňka byla služebnou v rodině přednosty vlakového nádraží v Bedihošti. Na tuto dobu teta ještě dlouho ráda vzpomínala.

Když v r. 1937 stařeček zemřel na zápal plic, teta domek prodala a nastěhovala se k nám, t.j. k mamě, Heleně a mně. Ihned jsme omezili početnost návštěv kostela přesto jsme však základní povinnosti katolického náboženství dodržovaly.

Ještě méně toho vím o rodině tatínka. Pradědeček pocházel z Manerova, což byla jedna z několika německých vesnic v okolí Vyškova. Jeho rodiče Josef Greger a Cecilie Glossová však již žili v Lulči a pracovali v zemědělství. Měli 3 syny, Ferdu, Frantu a Jana, dceru Františku. Strýc Ferda umřel v třicátých letech dvacátého století na tuberkulosu, strýc František byl ve Vyškově taxikářem a zemřel v devadesátých letech, teta Fanda byla provdaná za strojníka v plynárně Vyškov, děti neměli a žila s nimi stařenka Cecilie, která zemřela v r. 1953. Teta Fanda a její muž zemřeli v r. 1980.

Z dětství si pouze pamatuji, že jsme s Helou každoročně na Vyškovskou pouť k tetě a stařeňce chodily a vždy dostaly pětikorunu na pouť. Jinak jsme se s rodinou blíže nestýkaly.

Nyní ke story mojí rodiny

Pokud vím, ještě v průběhu I. světové války měla máma vážnou známost která zdárně pokračovala alespoň podle korepondence uložené řadu let u nás na komoře. Návrat ženicha z války se ale neuskutečnil, protože při cestě domů si na jižní Moravě

našel jinou dívku a to sestru svého kamaráda z vojny. Tu-
to skutečnost mama těžce nesla a delší dobu s nikým nechodi-
la. Jako zajímavost se v rodině povídalo že uvedený nápadník
v době protektorátu ovdověl a navštívil Dědice. Když zjistil
že mama je vdovou, nabídl jí sňatek byl však odmítnut.

Maminka se pak v r. 1919 seznámila s Janem Gregerem, který
se v té době také vrátil z války a nastoupil opět na své
dřívější místo strojníka ve vyškovském cukrovaru. Byl starší
než mama, narodil se v r. 1885. Zbožný nebyl a jak se ještě
po létech na Pazderně vyprávělo byl socialista, což v té do-
bě budilo velké pohoršení zejména u stařečka, který proti
svadbě marně protestoval.

Podle tetina vyprávění byl můj tata velmi společenský, pod-
nikavý a zábavný. Majitelé cukrovaru byli s jeho prací spo-
kojeni a proto když zakoupili nové stroje vyslali tatínka
v r. 1927 do Anglie, aby se s nimi naučil pracovat. Ještě
předtím však částečně opravil domek který máma dostala vě-
nem, v r. 1922 se narodila dcera Helena. Mama v té době již
nepracovala a v r. 1926 jsem se ~~v roce 1926~~ narodila já. V té
době rodina neměla existenční starosti.

Po návratu z Anglie krátký čas tata pracoval ve vyškovském
sukrovaru. Později se pustil do podnikání a zakoupil cihel-
nu. Zprvu šlo všechno dobře, mama prodala pole které dostala
věnem a vzala hypotéku na domek na Pazderně, aby byly peníze
na rozjezd podnikání. Cihelna ve Vyškově určitý čas prospero-
vala a to až do r. 1931, kdy v důsledku celosvětové hospo-
dářské krize se přestalo stavět, nebylo třeba vyrábět ci-
hly a tatínek zkrachoval.

Vzniklá situace nepříznivě ovlivnila rodinné poměry i zdra-
votní stav taty. Otevřelo se zranění z války (válku skončil
jako válečný poškozenec), přidaly se i jiné choroby. Veškerý
majetek rodičů byl zabaven na dluhy a domek nebyl prodán pou-
ze proto, že v té době byla celková nouze a o koupi domku
neměl nikdo zájem.

I když jsem byla velmi malá, pamatuji si několik vypjatých situací v rodině, kdy táta odcházel z domova a vykřikoval, že se nevrátí. Při jednom takovém odchodu jsem za ním utíkala, prý volala ať mně vezme sebou a přitom upadla a rozbila si obličej (jízvu mám dodnes). Druhá vzpomínka je na situaci, kdy se tatovi udělalo špatně a musel být odvezen do nemocnice.

Nemoc taty pokračovala, byla mu amputována levá ruka. Jeho zdravotní stav se pak zhoršil natolik, že byl asi 3 roky hospitalizován v nemocnici pro válečné poškozence v Brně na Žlutém kopci, kde v létě 1936 zemřel. Pamatuji si to dobře, neboť to bylo poprvé, kdy jsem jela autem a kdy strýc Franta nás vezl na pohřeb.

Maminka mezitím jako žena válečného poškozence požádala o přidělení prodejny tabáku v Dědicích. Pamatuji si matně jak jsem s ní byla pronajímat krám v Dědicích (to mi bylo 5 roků).

Úmrtím táty vznikla pro celou rodinu tíživá situace. Nebyly peníze a máma se v té době zatvrdila ještě více vůči rodině otce. Tvrdila, že nám mohli pomoci a že tak nechtěli učinit. Zda to byla pravda nevím. Fakt je ten, že s námi zůstala sama bez prostředků a musela splácet dluhy, které po tatovi zůstaly. Po celé dětství si pamatuji ze všeho nejvíc jak sháněla peníze na splátky a úroky a podpisy ručitelů na směnkách. Poslední dluh jsme uhradili v r. 1949.

Mama byla v trafice od rána do večera, v sobotu i neděli. Vstávala po čtvrté hodině a domů se vracela kolem osmé večer. S Helou jsme se proto stáraly samy o sebe a někdy nás hlídal stařeček. Po jeho smrti se teta přestěhovala k nám, takže jsme žily ve čtyřech. Jak mama i teta byly v práci o nás se starat nemohly. V r. 1936 vyšla Hela školu, zprvu pomáhala mamě v trafice ale brzy nastoupila do práce v továrně na příbory ve Vyškově. Byla velmi společenská (zřejmě po tatovi) cvičila v Sokole, hrála volejbal, ochotnické divadlo, ve Vyškově tančila v baletu místních ochotníků, zpívala v souboru a tak bych mohla pokračovat dál.

S mamou se měly velmi rády a rozuměly si. Ta ji také podporovala v jejích aktivitách. O Helu se zajímalo mnoho místních chlapců. MamA by bývala chtěla, aby se brzy provdala, to však Hela odmítala.

Naše sesterské vztahy byly různé. Jednak jsem ji velmi obdivovala za její aktivitu. Pokud šlo o školu tak to jsem jí ráda neměla, protože byla výtečná žákyně a často mně ji učitelé dávali za vzor. Často jsem ji zřejmě dost otravovala, protože jsem za ní chodila i tam kde jsem neměla co dělat. Já sama jsem byla vzpurné dítě (podle tvrzení tety), neposlušná a neplnila příkazy, takže jsem musela být bita. Protože jsem byla velmi často sama vymýšlela jsem si různé věci např. že tata nezemřel a že se vrátí a pod.

V r. 1939 nás zabrali Němci a řada věcí byla pouze na příděl, mezi nimi i cigarety. V té době se nám dařilo lépe. Mama byla stále v trafice, teta pracovala na Kozí Horce, kde bylo velké cvičiště německé armády a kde civilisté vykonávali pomocné práce. Greplovu továrnu totiž po r. 1939 zavřeli protože nebyly zajištěny suroviny k výrobě látek. Hela, ročník 1922, měla být nasazena do Německa. Mama využila známosti s dcerou majitele cukrovaru. Ta jako Němka pracovala na Úřadu práce ve Vyškově a přidělila ji nejprve jako služku k lékaři v Ivanovicích, později ji umístila také na Kozí Horce. V r. 1944 jsem byla také já po ukončení měšťanky nasazena do továrny. Tam jsem onemocněla a byla nějakou dobu doma, později jsem pracovala v zahradnictví v Dědicích.

Za války nesměly být pořádány zábavy, chodily jsme proto do kina, hrálo se ochotnické divadlo a mohlo se chodit do tanečních. Tato zábava mně téměř minula neboť jsem vypadala stále dětsky a do tanečních mně nechtěli zapsat. Za to Hela toho využila bohatě. Do tanečních chodila několik roků po sobě až nakonec spolu s tanečním mistrem předváděla tance, které se účastníci tanečních učili.

Válka v Dědicích skončila v dubnu 1945. Ještě předtím, než přišli Rusové, hnali Němci před sebou Slovenskou armádu a Rumunskou armádu. V prvním sledu Rusové měli armádu Malinovského, která se nechovala jako osvoboditelé. Teprve po týdnu přišlo elitní vojsko ^{armáda} maršála Timošenka, obsadila Kozí Horu a zakázala prostým vojákům vycházet z vojenského prostoru. Krátce na to se roztrhl pytel se zábavami. Stále se tančilo a na zábavy chodili i mladí poručíci Sovětské armády. To však netrvalo dlouho a ještě v létě 1945 přišla na Kozí Horu československá armáda.

Po roce 1945 Helena - jak vykřikovala - že byla povinna svému tátovi vstoupila do KSČ, stala se rovněž náčelnicí Sokola. Mama, teta i já jsme se tak vyhraněně politicky neprojevíly, já jsem pouze cvičila v Sokole a hrála ochotnické divadlo.

V r. 1946 jsme se Helou zbláznily a přes maminy protesty odjely - spolu s dalšími kamarádkami - budovat pohraničí. Hela tam zůstala až do r. 1949, já jsem si tam nezvykla a ještě v témže roce se vrátila domů a mama musela za mně vrátit pohraniční příplatek. V té době se jí dařilo již lépe protože dluh byl téměř splacen a tak ~~jsm~~ zařídila, že jsem chodila šít k místní švadleně.

Vše se změnilo po roce 1948. Hela zůstávala v západních Čechách, kde se později stala vychovatelkou v internátě v Kraslicích. Máti se stala členkou KSČ, tetu nevzali protože byla dříve členkou sociální demokracie. Já sama jsem o vstup do strany neměla zájem. To se však neodrazilo v mém životě. Nastoupila jsem do továrny na konfekci v Prostějově. Podle tehdejších zvyklostí jsem vykazovala velmi dobré pracovní výsledky. V Dědicích jsem vstoupila do ČSM, absolvovala různé brigády a svičila v Sokole. Zúčastnila jsem se také Sokolského sledu v Praze.

Po roce 1948 bylo činěno mnoho výběrů a možností pro další vzdělávání. I když jsem nebyla členkou KSČ měla jsem jako členka Svazu mládeže mnoho možností. V té době jsem s Plisko-

vými děvčaty odjela na brigádu do Ostravy, kde se stavěla vysoká pec ve Vratimově. Tam jsem poprvé poznala Erika, který v té době byl členem štábu stavby. Po návratu domů jsem o několik měsíců později nastoupila do kursu v Mariánských Lázních. Po jeho absolvování jsem byla přijata na Právnickou fakultu UK. Současně jsem pracovala na ministerstvu spravedlnosti. V prosinci 1952 jsem odjela na vánoční svátky do Dědic. Zde jsem se na odpoledním čaji potkala s Erikem, který byl na Kozí Horce na vojně. Blíže jsme se poznávali, dopisovali si a vzhledem k tomu, že na vojně přednášel jezdil často do Prahy. Seznámil mě se svou matí a v květnu 1953 jsme se vzali.

Na svadbu do Prahy přijela mama, Hela se svým manželem Pepou, který byl důstojníkem a studoval Vojenskou akademii v Brně. V září 53 se narodil Jirka a v té době jsem žila u Erikovy máti. Její manžel Leoušek byl v té době v sanatoriu na Dobříši kde se léčil na rakovinu plic. Mama mi přijela pomáhat a Erik měl koncem října přijít z vojny do Prahy. V té době jsem usilovně hledala byt protože v bytě žila rovněž Erikova sestřenice s manželem a v té době čekala dítě. Ještě než se Erik vrátil z vojny zemřela na infarkt jeho maminka. Krátce po jeho návratu do Prahy jsem dostala byt v Michli, přestěhovali jsme i s mamou a pomalu se zařizovali. Pokračovala jsem ve studiu a již v prosinci, protože jsme neměli peníze se vrátila do zaměstnání na ministerstvu spravedlnosti a Erik nastoupil do nakladatelství Mladá fronta. POčátkem r.1954 pak mama odjela na dva měsíce na Pazdernu, protože Hela čekala další dítě a bylo třeba jí pomoci. Krátce nato se vrátila do Prahy a od té doby s námi žila a vydatně pomáhala v domácnosti a pečovala o Jirku. Do Vyškova jezdila s Jirkou jen v období prázdnin. Z Pazderny se odstěhovala i Hela, nejprve do Karlových Varů a později když Pepa odešel do civilu do Staré Boleslavi, kde jeho rodiče měli domek. Na Moravě pak trvale žila jen teta, která zemřela v r. 1980.

Po návratu z vojny začal Erik také studovat a to Filozofickou fakultu UK. Náš život plynul normálně, měli jsme mnoho práce a díky mamě všechno v domácnosti zvládali, neboť se starala o domácnost a vodila Jirku do školky a později mu vařila, aby nemusel do školní jídelny. V létě se jezdilo na Pazdernu a Erik vždy dbal, abychom měli spolu alespoň 14 dnů společné dovolené. Nejprve jsme jezdili po republice a později jsme jezdili do zahraničí.

Erik, který byl funkcionářem ČSM, jezdil do zahraničí také služebně zejména jako vedoucí zájezdů do Německa, Francie, Ruska, Polska a pod.

Studia na Právnické fakultě jsem skončila v r. 1956, Erik na Filozofické fakultě v r. 1957. Stále jsem pracovala na Min. sprav., Erik odešel pracovat do Ústřední školy ČSM, ve které byl později ředitelem. V r. 1956 jsem dostala nabídku vstoupit do KSČ a Erik mi to vřele doporučoval. V té době však sám měl první politické potíže, neboť po 20. sjezdu KSSS (kde byl odsouzen kult Stalina) měla jejich škola různé revoluční názory, které byly vyššími orgány odsouzeny. Krátce nato byla svazácká škola zrušena a Erik nastoupil ke studiu aspirantury v Ústavu dějin, které řádně dokončil v r. 1967. Odešel přednášet do Oblastní školy, angažoval se v prověrkách procesů z padesátých let, studoval dále a obhájil docentskou práci v r. 1968, titul však již nedostal.

V rodině se nic neměnilo. Jiřík ve škole prospíval, oba jsme pracovali a mama nám velice pomáhala. Zvrat nastal po r. 1968. Erika vyhodili ze zaměstnání a vyloučili ze strany. Jirka v té době nastoupil na gymnázium a v r. 1972 maturoval. Měli jsme velké obavy zda bude přijat na vysokou školu, potíže se však podařilo odstranit a Jirka nastoupil sice na ČVUT a nikoliv na filozofii, studovat však mohl a to bylo velmi důležité.

Se ~~změ~~stnáním měl Erik velké potíže, nakonec nastoupil jako pomocný dělník na stavbě, kde setrval 3 roky. V té době onemocněla velmi vážně mama a v r. 1972 zemřela. Později nastoupil jako ekonom v Nábýtku a později v Ústředí výpočetní techniky dopravy. Zde pracoval až do odchodu do důchodu.

Stále jsem pracovala na stejném místě až do odchodu do důchodu. Erikovo zaměstnání v dopravě jsme velmi uvítali, protože jsme obdrželi volné jízdenky na vlak. Mohli jsme tak jezdit pravidelně na Pazdernu protože teta žila sama a tak jsme jí pomáhali na zahrádce a v údržbě domku.

Jirka se v r. 1976 oženil, vystudoval ČVUT i aspiranturu, absolvoval základní vojenskou službu. Narodili se jim dvě holčičky se kterými také na Pazdernu jezdili. Zasluhou Jirky, který vymyslel a naplánoval částečnou opravu domku na Pazderně mohla být nakonec počátkem devadesátých let provedena. Povídání o rodině si jistě někdy napíše sám.

Sametovou revoluci velmi uvítal Erik. Angažoval se v Tereziánské iniciativě, pracoval v muzeu ghetta v Tereziíně, podílel se na výstavě v Osvětimi. Zabýval se rovněž studiem holokaustu. Jeho zdravotní stav se postupně zhoršoval. Po infarktu v roce 1995 v březnu 1996 zemřel.

Na závěr mého povídání se chci zmínit několika slovy o společném životě s Erikem, který mne velmi ovlivnil a to v kladném slova smyslu. V době našeho bližšího seznámení v r. 1952 jsem byla - i přes absolvování kurzu v Mariánských Lázních a počátečním studiu na Právnické fakultě - málo vzdělaná dívka z venkova, která kromě určité inteligence nebyla seznámena podrobněji s kulturou, uměním, dějinami a pod. Erik, díky svým životním zkušenostem i vývojem po r. 1945 byl mnohem vzdělanější. Měl také mnoho přátel na kulturním úseku se kterými jsme se stýkali. Proto usiloval, abych i já si stále vzdělání doplňovala. Praha nabízela řadu možností na kulturním úseku divadla, výstavy, koncerty i kina. Jezdili jsme na řadu poznávacích zájezdů a to nejen po republice. Na jeho naléhání jsem se dokonce učila rusky, což se mi celkem podařilo.

Musím také uvést, že Erik byl partner, na kterého jsem se vždy mohla spolehnout, odpovědný ve vztahu k rodině, čestný a poctivý. Neznamená to, že byl bez chyb, ale musím konstatovat, že jsem to byla já, která měla štěstí že ho potkala a prožila život.